

Länsstyrelsen
Värmland

Värmländska byggnadsminnen

Hammars säteri

Kommun:	Karlstad
Socken:	Vässe
Funktion:	Privatbostad
Tillgänglighet:	Hammars säteri är inte öppet för besökare.

Beskrivning

Den mytomspunna gården Hammar ligger på vägen ut mot Arnön i Väse socken, och hör till de gårdar som tidigast omnämns i Värmlands historia. Första gången omnämns den i ett pergamentbrev från år 1268 då lagmannen Höld Strähle skänker gården till Riseberga nunnekloster för sin själs frälsning. Hur länge gården stannade i klostrets ägo är oklart men under medeltiden beboddes gården av lagmanssläkten Vinge för att under 1600-talet hamna i släktens Soops ägo.

Redan under släkten Soops tid på gården uppfördes en större karolinsk herrgårdsanläggning i sten, från vilken inget återstår utom den södra flygeln som enligt uppgift uppfördes år 1741.

Vid mitten av 1700-talet säljs Hammar till bruksägaren Herman Kolthoff, och det är dennes son Johan Kolthoff som år 1760 ger corps-de-logiet det utseende som vi ser idag. Hammar är en av få herrgårdar i länet som byggts i sten, och äger betydande arkitektoniska och byggnadshistoriska värden. Den vitputsade fasaden är relativt enkel men bär ändå drag från den samtida rokokarkitekturen. Förutom den kraftiga taklisten och frontespisens kurviga utformning har byggnaden också det för rokokon vanliga mansardtaket. Det nedre takfallet, som fram till 1826 var klätt med tegel, är klätt med skiffer och övre takfallet med plåt. Även planlösningen är av en typ som var vanlig vid tiden, med en relativt fri planlösning och med en från mittaxeln förskjuten sal. Paradvåningen har dock en något ålderdomlig placering en trappa upp.

Hammars säteri står idag tomt och det enda som finns bevarat från 1700-talet är en del av den fasta inredningen. Golven är till stora delar från tiden liksom de halvfranska bröstpanelerna och de helfranska dörrarna med tidstypiska tre fyllningar. I flera rum finns även kakelugnar från tiden bevarade. En intressant fast inredning finns även i "prästens kammare". Den härstammar från början av 1800-talet då gården ägdes av prästen Daniel Herlenius. Inredningen är i nyklassisk stil med vackra kannelerade pilastrar vilka har kapitäl dekorerade med lyror och festonger. Inredningen är tyvärr i mycket dåligt skick.

På 1940-talet gjordes en omfattande renovering. Fasader och rum putsades upp, nytt kök installerades och den invändiga trappan iordningställdes. I samband med detta fick Karlstadkonstnären Oscar Jansson i uppgift att utföra de takmålningar man kan se i entrén, övre trapphallen och i några av de större rummen. Även dekormåleriet på salens väggfält är utförda av nämnda konstnär.

Manbyggnaden flankeras av två stenflyglar som fungerar som bostäder åt gårdens ägare. Förr fanns även ett yttre flygelpar i trä. Den norra av dem ersattes i slutet av 1800-talet av ett sädesmagasin, och den södra brann ned på 1930-talet. I början av 1800-talet fanns även tork- och mälthus, hönshus, lusthus, stall, loge, lada, ladugård, fårhus, vedskjul, svinhus, källare, avträde och väderkvarn på gården.

Skyddets omfattning i sammandrag

Skyddsföreskrifterna omfattar samtliga byggnader exteriört och äldre fast inredning interiört, samt ett avgränsat område kring bebyggelsen där inga väsentliga förändringar får ske.

För fullständiga skyddsföreskrifter, kontakta Länsstyrelsen.

Lästips

- Forsberg, Maud, *Hammars säteri: från karolinsk till gustaviansk tid*, Karlstad 2001. Boken ingår i skriftserien Värmländska Byggnadsminnen.

Ändringsinformation

Datum:	Kommentar:
2007-11-09	Första versionen - huvuddelen av informationen hämtad från tidigare byggnadsminnesbeskrivningar.